

MOTIVLAR, MOTIVATSIYA VA HISSIYOTLARNING PSIXOLOGIK

KO'RINISHLARI

Bektursinova Albina Amangeldi qizi

Qoraqalpoq davlat universiteti talabasi.

Orazalieva Dinara Talgatovna

Qoraqalpoq davlat universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15287216>

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot asosida biz motiv, motivatsiya va hissiyotning psixologik ko'rinishini tahlil qilgan holatda yangi psixologik metodlardan foydalanish bo'yicha zamonaviy tadqiqotlarga asoslangan holda fikr mulohozalarini keltirdik. Shuningdek, tadqiqotimiz davomida zamonaviy ta'lim dasturida psixologik metodlardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar berib borilgan. Bu ko'rsatmalarga asoslangan holda psixologik ta'limning zamonaviy modelini pedagogik ta'limga bog'lash orqali samarali ta'limni rivojlantirish mumkinligini ko'rsatib o'tdik.

Kalit so'zlar: Motivatsiya, motiv, ehtiyoj, intilish, o'z-o'zini motivatsiyalash, affirmatsiya, emotsiya, tuyg'ular, his- tuyg'ular, subekt, dolzarblig.

PSYCHOLOGICAL MANIFESTATIONS OF MOTIVES, MOTIVATION AND EMOTIONS

Abstract. Based on this study, we have presented our thoughts on the use of new psychological methods in the context of analyzing the psychological aspects of motives, motivation, and emotions, based on modern research. Also, during our study, guidelines were given for the use of psychological methods in modern educational programs. Based on these guidelines, we have shown that effective education can be developed by linking the modern model of psychological education to pedagogical education.

Keywords: Motivation, motive, need, aspiration, self-motivation, affirmation, emotion, feelings, emotions, subject, relevance.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ МОТИВОВ, МОТИВАЦИИ И ЭМОЦИЙ

Аннотация. На основе данного исследования нами представлены соображения, основанные на современных исследованиях, по использованию новых психологических методов при анализе психологических аспектов мотивов, мотивации и эмоций. Также в ходе нашего исследования были даны методические рекомендации по использованию психологических методов в современных образовательных программах. На основе этих рекомендаций мы показали, что эффективное образование может быть создано путем

соединения современной модели психологического образования с педагогическим образованием.

Ключевые слова: Мотивация, мотив, потребность, стремление, самомотивация, утверждение, эмоция, чувства, переживания, субъект, актуальность.

Kirish

Agar biror kishi muayyan faoliyatni amalga oshirishga intilsa, unda motivatsiya borligini aytishimiz mumkin. Masalan, agar talaba o'qishda tirishqoq bo'lsa, u o'qish uchun motivatsiyaga ega.; yuqori natijalarga erishishga intilayotgan sportchining muvaffaqiyat motivatsiyasi yuqori; Rahbarning hammani bo'ysuntirish istagi hokimiyat uchun yuqori darajadagi motivatsiya mavjudligidan dalolat beradi. Motivatsiya - bu shaxsning faolligini belgilovchi rag'batlantiruvchi omillar majmui; Bularga inson xatti-harakatlarini belgilovchi motivlar, ehtiyojlar, rag'batlantirishlar, vaziyat omillari kiradi. Motivlar nisbatan barqaror ko'rinishlar, shaxsning atributlaridir. Masalan, ma'lum bir shaxsning kognitiv motivi bor deganda, u ko'p vaziyatlarda kognitiv motivatsiyani namoyon qiladi. Motiv u yoki bu faoliyatga "qo'llagan" shaxsga tegishli.

Shaxstan u ikkinchi o'rinda faoliyat uchun motivga aylanadi. Psixologiyaning motivi sub'ektiv, aks ettirilgan haqiqatdir; maxsus funktsiyalarni bajaradigan dunyoning aqliy qiyofasining bir qismi. Asl ehtiyojlar singari, motivlar ham o'zlarining ierarxik tizimini tashkil qiladi, bu shaxsiyat yo'nalishining ko'rinishlaridan biridir. "Motivatsiya" atamasi keng ma'noda psixologiyaning inson va hayvonlarning xatti-harakatlarining sabablari va mexanizmlarini o'rganadigan barcha sohalarida qo'llaniladi. Rag'batlantiruvchi omillarni ikkita nisbatan mustaqil sinfga bo'lish mumkin:

- 1) ehtiyojlar va instinktlar faoliyat manbalari sifatida;
- 2) xatti-harakatlar yoki faoliyat yo'nalishini belgilovchi sabablar sifatidagi motivlar.

Ehtiyoj - organizm o'rnini to'ldirishga intilayotgan biror narsaning kamchilik holati; bu tananing va umuman shaxsiyatning normal faoliyati uchun zarur bo'lgan narsalarni olishga harakatni dinamiklashtiradigan va yo'naltiradigan ichki kuchlanish. Ehtiyoj har qanday faoliyat uchun zaruriy shartdir, lekin ehtiyojning o'zi hali faoliyatni aniq yo'nalish bilan ta'minlashga qodir emas. Ehtiyoj ob'ektivlashtiriladigan ob'ektni "topishi" kerak (uni qondirishga qodir). Masalan, insonda estetik ehtiyojning mavjudligi tegishli tanlanishni keltirib chiqaradi, ammo bu odam bu ehtiyojni qondirish uchun aniq nima qilishini hali ko'rsatmaydi. Ehtimol, u musiqa tinglaydi, she'r yozishga yoki rasm chizishga intiladi. O'z-o'zini motivatsiyalash - bu insonning ichki e'tiqodiga asoslangan biror narsaga bo'lgan xohishi yoki intilishi; u qilmoqchi bo'lgan harakat uchun rag'bat.

Agar biz o'z-o'zini motivatsiyalash haqida biroz boshqacha gapiradigan bo'lsak, uni quyidagicha tavsiflashimiz mumkin: O'z-o'zini motivatsiyalash - bu tashqi motivatsiya unga to'g'ri ta'sir qilishni to'xtatganda, insonning o'z holatiga ta'siri. Misol uchun, biror narsa sizga mos kelmasa va ishlar juda yomon ketayotgan bo'lsa, siz taslim bo'lishni, taslim bo'lishni xohlaysiz, lekin o'zingiz uchun harakat qilishni davom ettirish uchun sabablarni topasiz. O'z-o'zini motivatsiyalash juda individualdir, chunki har bir kishi o'zini motivatsiya etish turli usullarini tanlaydi. Ammo ko'pchilikka ijobiy ta'sir ko'rsatadigan ba'zi usullar mavjud. Keling, ular haqida batafsilroq gaplashaylik. Affirmatsiya-bu odamga asosan psixologik darajada ta'sir ko'rsatadigan maxsus kichik matnlar yoki iboralar. Ko'pgina muvaffaqiyatli odamlar o'zlarining kundalik hayotlarida doimo biror narsa qilish uchun ichki motivatsiyaga ega bo'lish uchun affirmatsiyalardan foydalanadilar.

Ko'pincha ular odamlar tomonidan biror narsaga munosabatini o'zgartirish, psixologik va ongsiz bloklarni olib tashlash uchun ishlatiladi. Munosib maqsadlar, istiqbolli rejalar, yaxshi tashkil etish, agar ijrochilarning ularni amalga oshirishga bo'lgan qiziqishi, ya'ni motivatsiya ta'minlanmasa, unchalik foydali bo'lmaydi. Motivatsiya boshqa funktsiyalardagi ko'plab kamchiliklarni, masalan, rejalashtirishdagi kamchiliklarni qoplashi mumkin, ammo zaif motivatsiyani qoplash deyarli mumkin emas. Har qanday faoliyatda muvaffaqiyat nafaqat qobiliyat va bilimga, balki motivatsiyaga ham bog'liq (ishlash va yuqori natijalarga erishish istagi).

Motivatsiya va faollik darajasi qanchalik yuqori bo'lsa, odamni harakatga undaydigan omillar (ya'ni motivlar) qanchalik ko'p bo'lsa, u shunchalik ko'p harakat qilishga moyil bo'ladi.

Yuqori motivatsiyaga ega bo'lgan shaxslar ko'proq ishlaydi va o'z faoliyatida yaxshi natijalarga erishadi. Motivatsiya faoliyatda muvaffaqiyatga erishishni ta'minlaydigan eng muhim omillardan biri (qobiliyat, bilim, ko'nikma bilan birga). Shaxsning motivatsion sohasini faqat uning shaxsiy ehtiyojlari yig'indisining aksi sifatida ko'rib chiqish noto'g'ri bo'lar edi. Shaxsning ehtiyojlari jamiyat ehtiyojlari bilan bog'liq bo'lib, ularning rivojlanishi sharoitida shakllanadi va rivojlanadi. Ayrim individual ehtiyojlarni individuallashtirilgan ijtimoiy ehtiyojlar deb hisoblash mumkin. Shaxsning motivatsion sohasida uning individual va ijtimoiy ehtiyojlari u yoki bu tarzda namoyon bo'ladi. Fikrlash shakli shaxsning ijtimoiy munosabatlar tizimida egallagan pozitsiyasiga bog'liq. Hissiyotlar - sub'ektiv psixologik holatlarning alohida sinfi bo'lib, ular bevosita yoqimli kechinmalar shaklida shaxsning hozirgi ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan amaliy faoliyat jarayoni va natijalarini aks ettiradi. Inson qiladigan barcha narsalar oxir-oqibat uning turli ehtiyojlarini qondirish maqsadiga xizmat qilganligi sababli, inson faoliyatining har qanday namoyon bo'lishi hissiy tajribalar bilan birga keladi.

Emotsional tuyg'ular evolyutsiya jarayonida biologik jihatdan hayot jarayonini o'zining maqbul chegaralarida ushlab turishning o'ziga xos usuli bo'lib qoldi va har qanday omillarning etishmasligi yoki ortiqcha bo'lishining halokatli tabiatidan ogohlantiradi. Inson boshdan kechiradigan asosiy hissiy holatlar tuyg'ularga, his-tuyg'ularga va ta'sirlarga bo'linadi. Inson boshdan kechiradigan asosiy hissiy holatlar tuyg'ularga, his-tuyg'ularga va ta'sirlarga bo'linadi.

Tuyg'ular va his-tuyg'ular ehtiyojni qondirishga qaratilgan jarayonni oldindan ko'radi, g'oyaviy xususiyatga ega va go'yo uning boshida turadi. Tuyg'ular va his-tuyg'ular inson uchun vaziyatning hozirgi paytda dolzarb bo'lgan ehtiyoj nuqtai nazaridan ma'nosini, uni qondirish uchun yaqinlashib kelayotgan harakat yoki faoliyatning ahamiyatini ifodalaydi. Tuyg'ular haqiqiy va xayoliy vaziyatlardan kelib chiqishi mumkin. Ular, xuddi his-tuyg'ular kabi, inson tomonidan o'zining ichki xavotiri sifatida qabul qilinadi, muloqot qilinadi, ya'ni boshqa odamlarga uzatiladi, hamdardlik bildiradi.

Xulosa

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, insonning hayotida bajarayotkan xatti-harakatlarini asoslab berish uchun uning motivini bilish, unda qanday motivatsiya borligini aniqlash kabi jarayonlar katta ahamiyatga ega. Motivlar nisbatan barqaror ko'rinishda bo'ladi. Motivatsiya shaxsning faolligini belgilovchi rag'batlantiruvchi omil bo'lib shaxsning qandayda bir rejalashtirgan munosib maqsadlar, istiqbolli rejalarini tashkillashtirishda katta ahamiyatga ega hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Turemuratova, Aziza, Rita Kurbanova, and Barno Saidboyeva. "EDUCATIONAL TRADITIONS IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUNG PEOPLE IN FOLK PEDAGOGY." *Modern Science and Research* 2.10 (2023): 318-322.
2. Kurbanova, R. J., and B. E. Saidboeva. "MAKTAB VA OILADA ESTETIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING AKSIOLOGIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISH." *Inter education & global study* 9 (2024): 114-121.
3. Jarasovna, Kurbanova Rita. "The Role of National Values in Shaping the Aesthetic Worldview of Schoolchildren." *International Journal of Pedagogics* 5.03 (2025): 55-58.
4. Asamatdinova, J., and B. Saidboeva. "Diagnosis and Correction of the Development of Value Orientation in Students in the Process of Moral and Aesthetic Education." *JournalNX* 9.6 (2023): 274-277.

5. Turemuratova, Aziza, and Kamola Yoldasheva. "PSYCHOLOGICAL CONFIDENTIALITY OF THE FORMATION OF STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR APPROACHES IN EDUCATION." *Modern Science and Research* 4.4 (2025): 262-269.
6. Turemuratova, Aziza, Shahlo Matmuratova, and Nargisa Tajieva. "THE DEPENDENCE OF MULTI-VECTOR APPROACHES ON PEDAGOGICAL METHODS AND PSYCHOLOGICAL TRAINING IN IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON THE EDUCATIONAL PROGRAM." *Modern Science and Research* 4.4 (2025): 50-55.
7. Turemuratova, Aziza, and Marhabo Kenjayeva. "KO'P VEKTORLI YONDASHUVLAR ASOSIDA TALABALARNING KOLLOBORATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK TRENING USLUBI." *Modern Science and Research* 4.4 (2025): 252-261.
8. Turemuratova, Aziza, Umida Uzakbaeva, and Dilafrō'z Nuriyeva. "BASIC CONCEPTS OF FAMILY PSYCHOLOGY AND OVERCOMING PSYCHOLOGICAL PROBLEMS." *Modern Science and Research* 4.4 (2025): 104-109.
9. Turemuratova, Aziza, Maftuna Masharipova, and Ma'mura Atabayeva. "RESEARCH ON IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR PSYCHOLOGICAL TRAINING APPROACHES." *Modern Science and Research* 4.4 (2025): 90-97.
10. Begibaevna, Turemuratova Aziza, Kushbaeva Indira Tursinbaevna, and Dawletmuratova Raxila Genjemuratovna. "THE MAIN ESSENCE OF DEVELOPING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR PEDAGOGICAL APPROACHES IN MODERN EDUCATION." *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS* 5.09 (2024): 43-46.
11. Jarilkapovich, Matjanov Aman. "Program Technology for Choosing an Effective Educational Methodology Based on Modern Pedagogical Research in The Educational System." *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS* 6.02 (2025): 30-33.
12. Jarilkapovich, Matjanov Aman. "USE OF PEDAGOGICAL METHODS BASED ON THE MODERN EDUCATIONAL PROGRAM TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION." *European International Journal of Pedagogics* 4.06 (2024): 26-33.
13. Daribaev, Atabay, and Nazrgiza Sagindikova. "HISTORY OF PSYCHOLOGY." *Modern Science and Research* 3.1 (2024): 1162-1166.

14. Turdimuratova, S. B., and N. J. Sagindikova. "PSIXOLOGIK DIAGNOSTIKA." Modern Science and Research 3.7 (2024).
15. Polatovna, Rametullaeva Nadira, and OLIY TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA. "PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK METODLARNI TAHLIL QILISHGA ASOSLANGAN TADQIQOTLAR." TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI 3.12 (2023): 67-70.